

BEKNOPTE
AARDRIJKSKUNDIGE BESCHRIJVING

VAN

SURINAME

DOOR

W. L. LOTH,

Gouvernements landmeter in Suriname.

MET KAART VAN PARAMARIBO.

AMSTERDAM. — J. H. DE BUSSY. — 1898.

V.
~~281.5~~
Ea
L

LIII
53

AS
AFDEELING VOLKEN
VAN HET
KOLONIAAL INSTITUUT.

Br P 95-83

BEKNOPTE
AARDRIJKSKUNDIGE BESCHRIJVING

VAN

SURINAME

DOOR

W. L. LOTH,

Gouvernements landmeter in Suriname.

MET KAART VAN PARAMARIBO.

AMSTERDAM. — J. H. DE BUSSY. — 1898.

15N=185801

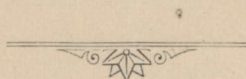
KONINKLIJK INSTITUUT VOOR TROPENBIBLIOTHEEK

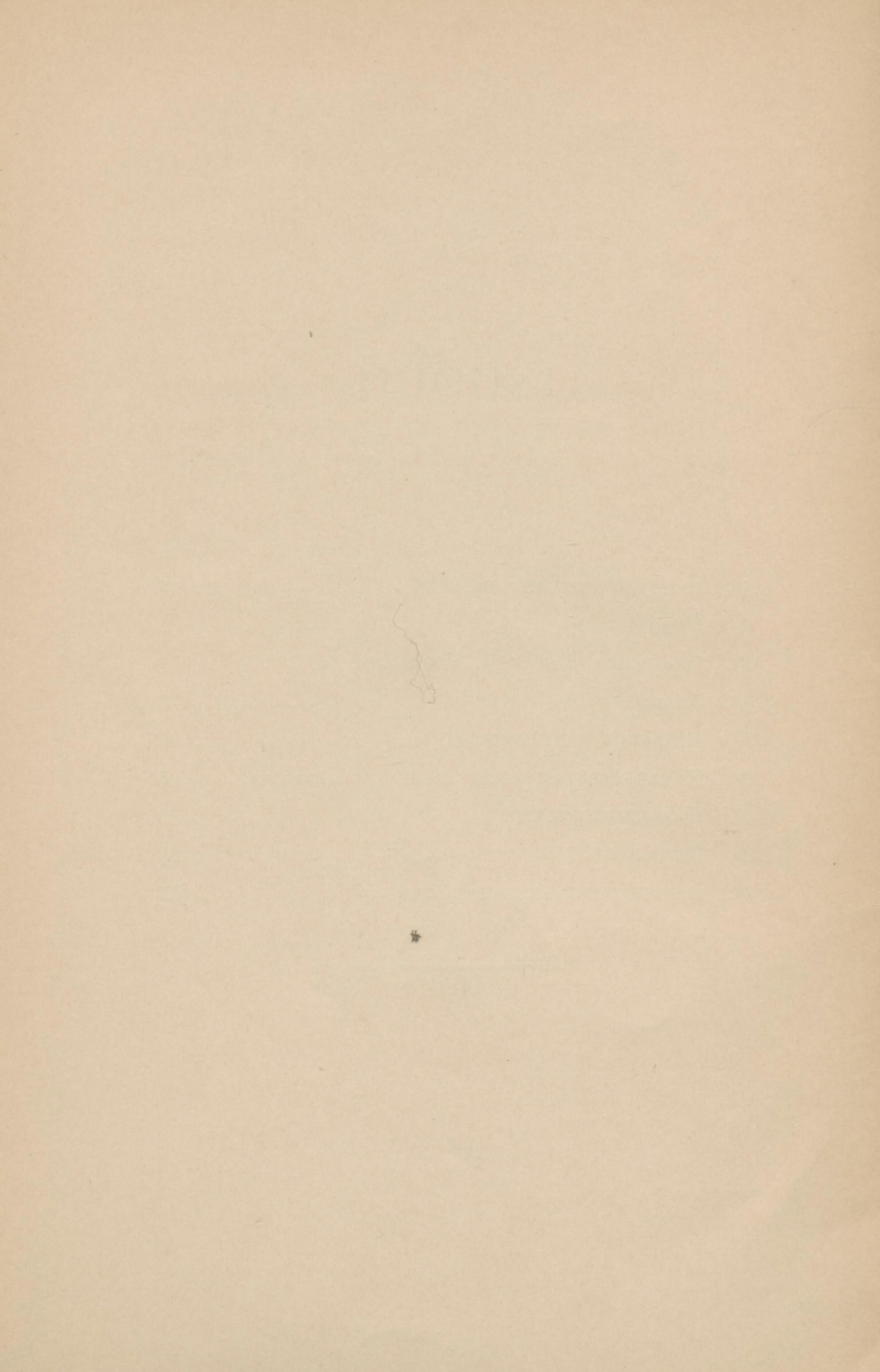

14 0000 0205 3480

INHOUD.

	Blz.
1°. LIGGING, GRENZEN, OMTREK	5
2°. HOOGTE	5
3°. LAAGLAND, SAVANNA, HOOGLAND.	6
4°. KLIMAAT.	7
5°. MIDDELEN VAN VERKEER.	7
6°. NAMEN DER DISTRICTEN EN HUNNE GRENZEN. . .	15
7°. VOORTBRENGSELEN	19
8°. BEVOLKING.	20
9°. BESCHRIJVING DER DISTRICTEN	21

1°. Ligging, grenzen, omtrek.

De Kolonie Suriname, gelegen aan de noordkust van Zuid-Amerika, tusschen 54° en 58° Westerlengte van Greenwich en 2° en 6° Noorderbreedte, beslaat eene oppervlakte van vijftien millioen Hectaren (150000 K. M². of 2734 □ G. mijlen).

Zij grenst ten Noorden aan den Atlantischen Oceaan, ten Oosten aan Fransch Guyana (Cayenne), ten Zuiden aan Brazilië en ten Westen aan Engelsch Guyana (Demerara).

De oostelijke grens loopt over de rivier de Marowijne, de zuidelijke over het Tumuchumac- en het Acarai-gebergte en de westelijke over de rivier de Corantijn.

Slechts ongeveer een derde deel van bovengenoemde oppervlakte der Kolonie is door reizigers bezocht; van het overige deel is niets bekend.

2°. Hoogte.

Over eene geschatte breedte van 50 K. M. is het noordelijk deel van Suriname bijna geheel vlak en ligt het ter hoogte van het peil van gewoon hoog water en dus beneden het peil der springvloeden.

Dit lage deel wordt ten Zuiden begrensd door eene kromme lijn, loopende van de Marowijne ter hoogte van de Wane-

kreek in W. Z. W. richting tot de Corantijn en gaat dan over in eene strook lichtgolvend terrein, waarin zich de Savannas bevinden, terwijl 30 à 50 K.M. zuidelijker het landschap, heuvel- en bergachtig wordt.

De voornaamste berggroepen zijn: het *Nassau-gebergte* aan den linkeroever der rivier Marowijne, de *Brokopondo*- en *Mawassi*-bergen aan den rechteroever der rivier Suriname, de *Mindrineti*-bergen tusschen de Suriname en Saramacca-rivieren, de *Voltzberg* aan den rechteroever der Coppename, het *Tumuchumac*- en het *Acarai-gebergte* op de zuidelijke grens der kolonie.

3°. Laagland, Savannas, Hoogland.

Het Laagland bestaat hoofdzakelijk uit zeeklei, waarop zich in den loop der eeuwen een dikke humuslaag heeft afgezet. De sporen van de vroegere stranden zijn te herkennen aan de schelp- en zandlagen, die zich op ongelijke afstanden in Oost-Westelijke richting uitstrekken en over het algemeen boven het peil van springvloed liggen.

Op eene daarvan is de stad Paramaribo gebouwd.

De Savannas zijn bedekt met zand (voornamelijk kwarts) en hier en daar begroeid met struikgewas. In de dalen tusschen de zandheuveld vindt men opgaand hout en in de nabijheid van kreekjes en rivieren dicht bosch.

Het Hoogland is bedekt met bosschen, die uitstekende houtsoorten opleveren, zooals bruinhart, groenhart, purperhart, manbarklak, letterhout, enz.

4°. Klimaat.

Suriname ligt in de heete luchtstreek. Ofschoon de gemiddelde temperatuur 27,48° Celsius bedraagt, wordt de hitte getemperd door de winden, die meestal over zee het land bereiken en verfrissing aanbrengen.

Men verdeelt de seizoenen in regentijd en drogen tijd, die ook weder in een kleinen en grooten worden onderscheiden.

De maxima van kleinen en grooten drogen tijd vallen in de maanden Februari en October, terwijl in de maanden December en Mei die van den kleinen en grooten regentijd bereikt worden. In gemiddeld 206 regendagen vallen jaarlijks gemiddeld 2314 mM. hemelwater.

Over het algemeen is het klimaat gezond.

5°. Middelen van verkeer.

De voornaamste verkeerswegen bieden de machtige stroomen en rivieren aan, waardoor het land voornamelijk in Zuid-Noordelijke richting wordt gesneden.

a. De Marowijne en zijrivieren.

Bij de oostelijke grens ontspringt de Lawa in het Tumuchumac-gebergte. Deze neemt aan haren rechteroever o. m. de uit het Z. O. komende *Marowijne*-kreek en de *Inini*-kreek op, terwijl aan den linkeroever de *Drietabbetje*-kreek en de *Gonini*-rivier de voornaamste zijtakken vormen.

Laatstgenoemde zijtak ontvangt ongeveer midden tusschen de Lawa- en Tapanahony-rivieren, de *Emma*-

rivier uit het Z. O. en de *Wilhelmina*-rivier uit het Z. W.

Kort voordat de Lawa zich met de Tapanahony vereenigt, verdeelt zij zich in twee armen en omvat het Stoelman-eiland.

De *Tapanahony* uit het Zuidwesten stroomende, neemt o. m. aan den rechteroever op: de *Prattie*-kreek en aan den linkeroever de *Oppegon* of *Jai*-kreek.

Daar waar de Lawa en de Tapanahony samenkomen, vormen zij eene reeks van vallen waaruit de breede *Marowijne* noordwaarts naar zee stroomt.

De voornaamste rivieren en kreeken die zij op haren 180 K.M. langen loop opneemt, zijn:

aan den rechteroever: de *Aboenami*-, de *Armina*-, de *Siparawinni*-, de *Maipouri*-, de *Buffel*-, de *Coesewijne* of *Zeekoe*-kreek;

aan den linkeroever: de *Djoeka* of *Auka*-, de *Gran*-, de *Paramacca*-, de *Aroewarwa*-, de *Matoerie*-, de *Anjoe-mara*- en *Wane*-kreek.

Door laatstgenoemde kreek kan men met kleine vaartuigen de Coermotibo-rivier bereiken.

Eilanden en Watervallen in de Marowijne:

de *Arouabo*-eilanden nabij de monding, voorts de eilanden *Portal*, *Blakarébo*, *Guidala* in den benedenloop; *Paroe* of *Feti*, *Tamara* en *Lauge*-eiland, *Tapir* en *Capasi* in den bovenloop.

De *Armina*-, de *Merian*-, de *Bonidoro* stroomsnellingen; de *Pedrosoengoe* vallen met de barrières *Apoma* nabij den linkeroever en *Grankoemaranjam* nabij den

rechteroever; de *Gonsoetoe*-, de *Dakaba*-, de *Ketre*-, de *Manbari*-, de *Mankaba*-, de *Siengatetei*- en de *Poeloegoedoe*-vallen.

Eilanden en Watervallen in de Lawa en de Gonini:

Het *Stoelmans*-eiland, *Drietabbetje*- en *Awara*-eilanden, de *Pikien Dagoehede*-, de *Aboenasoengoe*-, de *Panabisoengoe*-, de *Lensidede*-, de *Langatetei*-, de *Poeloekoemaroe*-, de *Iengie foetoe*-, de *Gran Soera*-, de *Kompé Soera*-, de *Kroboi soera*-val.

In de *Gonini* rivier liggen o.a. de vallen *Kaloegado*, *Lenabari*, *Makoe-makoe*, *Kotilolo* en in de *Emma*-rivier de *Nassau*-vallen, de *Anjoemarawasi*, de *Tikitikigado*.

Eilanden en Watervallen in de Tapanahony.

De eilandengroep *Drietabbetje* op een waarvan het opperhoofd der Aucauer boschnegers gevestigd is, even boven den waterval *Granholo*, de *Wallisiengi*-, de *Kona*-, *hedde*-, de *Abanisiengi*-, de *Doemansiengi*-, de *Sakasaka-samboe*-val.

b. De Cottica en zijrivieren.

De *Cottica* ontspringt in het heuvelachtig land, waarin zich de uitloopers van het Nassau-gebergte verliezen. Zij neemt in haren loop verscheidene kreeken op waarvan de voornaamste zijn, aan den rechteroever:

de *Patamacca*-, de *Rikanau*-, de *Coermotibo*-, welke zooals hierboven is gezegd door de *Wane*-kreek in verbinding

is met de Marowijne, de *Boekoe* of *Cassipoeloe*-, de *Koopmans*-, de *Oranje*-, de *Mot*- en de *Paramarica*-kreek; aan den linkeroever: de *Perica*.

Door het graven van kanalen tot vermindering van groote bochten in de rivier zijn drie eilanden ontstaan, waarop vroeger de plantages *Marienburg*, *Souburg* en *Mon Byou* waren aangelegd.

Bij Station Sommelsdijk stort de Cottica zich in de *Commewijne*.

c. De Commewijne en zijrivieren.

De *Tempati* ontspringt in het *Nassau*-gebergte, stroomt Noordwaarts, vereenigt zich met de *Commewijne*-kreek, uit het Zuidwesten van de Brokopondo-bergen komende, en vervolgt onder den naam van *Commewijne* haren loop Noord- en Noordwestwaarts tot station Sommelsdijk, om vervolgens Westwaarts te stroomen en bij 't fort Nieuw-Amsterdam in de Suriname te vallen.

De voornaamste daarin uitwaterende kreeken zijn; aan den rechteroever: de *Peninica*-, de *Bottels*-, de *Cras*-kreek;

aan den linkeroever: de *Mapana*- met hare zijtakken *Sarwa* en *Vianda*-, de *Casiwinica*-, de *Commewijne*- en de *Orelana*-kreek.

Door het graven van een kanaal ter vermindering van eene groote bocht der rivier, niet ver van post Sommelsdijk, is een eiland ontstaan, waarop vroeger de plantage *Lustrijk* was aangelegd.

d. De Suriname en zijrivieren.

De bronnen van de *Suriname* zijn nog niet bereikt. Zij ontspringt waarschijnlijk evenals de Marowijne in het Tumuchumac-gebergte.

Aan den rechteroever neemt zij o.m. de volgende kreeken op: *Suriname*-kreek of *Pikien Rio*, de *Marowijne*-kreek, de *Sara*-, de *Ceder*-, de *Mawassie*-, de *Beaumont*-, de *Wayamoe*-, de *Cassipora*-, de *Surnaas*- en de *Paulus*-kreek; aan den linkeroever: de *Lombé*-, de *Prado*-, de *Dabikwen*-, de *Companie*-, de *Mama*-, de *Maréchals*-, de *Irakoeka*-, de *Siparipabo*-, de *Para*-, de *Domine*-, de *Bigimama*-, de *Koertana*-kreek.

Eilanden en Watervallen in de Suriname.

het *Sannetje*-, *Brokopoondo*, *Nieuwe Star* eiland, *Kapasie*-, *Jaboetabiti*-, *Sakkeprati*-, *Petiprati*-, *Wansebioedoe*-, *Pogro*-eiland-, *Arosoebanja*-, *Gidibo*-, *Sisabo*-, *Bakraboto*-, *Koesikamba*-, *Baroema*- en *Tjalalo*-val;

e. Saramacca en zijrivieren.

Ook van deze rivier is de ligging der bronnen onbekend. Van het punt tot waar zij is opgenomen stroomt zij in N. N. Westelijke richting over een lengte van bijna 40 K. M., keert zich dan Oostwaarts, om na in die richting eene stroomlengte van ± 10 K. M. te hebben afgelegd, rechthoekig om te buigen en noordwaarts met vele kronkelingen te vloeien tot het punt waar zij aan den rechteroever de *Wanica*-kreek opneemt; daarna

wendt zij zich westwaarts en vervolgt haren kronkelenden loop op nagenoeg denzelfden breedtegraad, tot zij nabij de monding van de *Coppename* in zee valt.

Hare voornaamste takken zijn:

Aan den rechteroever: de *Goyo*- en *Tjakamisa*-kreek, van waar voetpaden naar de rivier Suriname voeren, verder de kleine *Saramacca*-, de *Witte Water*-, de *Moeroemoeroe*-, de *Miendrinetie*-, de *Watermolen*-, de kleine *Poika*-, de *Wanica*-, de *Jarikaba*-, de *Oranje*- en de *James*-kreek;

Aan den linkeroever: de groote en de kleine *Pakasi*-, de *Toeboeka* of *Toemoffo*-, de *Wane*-, de *Frans*-, de *Tobie*-, de *Gran*- en de *Sorkee* of *Borfelt*-kreek.

Eilanden en Watervallen in de Saramacca.

Awara-eiland, de *Konnadam*-, de *Mamanmaba*-, de *Toeprati boeka*-, de *Pakasi*-, de *Makaaipingo*-, de *Toekoesi*-, de *Pakkapakka*-, de *Brokoboto*-, de *Wittiston*-, de *Gran-dam*-val.

f. Coppename en zijrivieren.

De *Coppename* is niet verder dan de Raleigh-vallen opgenomen, ofschoon de bronnen veel zuidelijker liggen.

Van deze vallen stroomt zij noordwaarts en neemt o. m. de volgende kreeken op:

aan den rechteroever: de *Kwama*-, de *Manakoa*- of *Corantijn*-, de *Sabane*-, de *Columbus* of *Brakawatra*-, de *Tibiti*-, de *Kalebas*- en de *Coesewyne*-kreek;

aan den linkeroever: de *Foengoe*-, de *Otter*-, de *Pomo*-,

de *Granmangron*-, de *Neti*-, de *Awari*-, de *Wayombo*-, de *Tassi*-, de *Akarana*- en de *Peruvia*-kreek.

Eilanden en Watervallen in de Coppename.

Pakerisinaman of *Bouni*-, *Koe*- en *Kalf*-, *Leguanen*-, *Makamba*-, *Foengoe*-eiland, *Makamba* stroomsnelling en *Raleigh*-vallen.

g. De Nickerie en zijrivieren.

Tot den *Blanche Marieval* is de *Nickerie* opgenomen.

Van dat punt stroomt zij in N. O. richting over tal van rotsen, wendt zich dan met groote kronkelingen noordwaarts, tot zij, na een gedeelte van hare water-massa door de *Arrawarra*-kreek in de *Wayombo* te hebben gestuwd, bij de groep *Foeroe*-kreeken naar het Noordwesten buigt, om na de *Koffimakka*-kreek te hebben opgenomen, in westelijke en westnoordwestelijke richting voortstroomende bij de monding van de *Corantijn* in zee te vallen.

Zij neemt o. m. de volgende kreeken op:

Aan den rechteroever: de *Fallaubatra* of *Tapioco*, de *Zonnevisch*-, de *Manili*-, de *Foeroe*-, de *Koffimakka*-, de *Sipari*-kreek; aan den linkeroever: de *Prins Jacob* of *Mokkomokko*-, de *Praké*-, de *Arkonie*-, de *Tapoeripa*-, de *Noya*-, de *Ston*-, de *Karapana*-, de *Maratacca*-, de *Lemmetje*-, de *Pingo*-, de *Bolletrie*- en de *Sawmill*-kreek.

Eilanden en Watervallen.

De eilanden in den bovenloop der rivier zijn niet

benoemd; men ontmoet er den *Baasbari*-, *Drie Zusters*-, *Lombok*-, *Duizendsteen*en-, *Blanche Marie*-val.

h. De Corantijn en zijrivieren.

De *Corantijn* ontspringt uit het *Acarai*-gebergte en stroomt eerst in oostelijke daarna in noordelijke richting, tot zij zich vereenigt met een grooten tak komende uit het Oosten en Zuidoosten. Nu vloeit zij verder N. noordwestwaarts en Noordwaarts tot de *Arissoa* stroomsnelling, draait met twee groote bochten naar het Oosten, om na de *Kabalebo* te hebben opgenomen, met enkele groote kronkelingen Noordwaarts naar zee te stroomen.

Zij neemt o. m. de volgende kreeken op:

Aan den rechteroever: de *goud* of *Wyriapicourou*-, de *Amatakka*-, de *Toernembo*-, de *Toepoeroe*-, de *Tomalay*-, de *Kabalebo*-, de *Matappi*-, de *Mora*-, de *Kauri*-, de *Kapoeri*-, de *Oroprékoro*-, de *Dalibane* of *Karia*-, de *Kalebas*-, de *Nannie*-kreek.

Aan den linkeroever: de *Deca*-, de *Awarra*-, de *Oeroepoéré*-, de *Seberoa*-, de *Potoka* of *Koetoeka*-, de *Epira*-, de *Mompenna*-, de *Pauwies*-, de *Arissoa*-, de *Aropape*-, de *Cassi* of *Turtle*-, de *Keroni* of *Pingo*-, de *Capoea*-, de *Anomorisi*-kreek.

Eilanden en Watervallen in de Corantijn.

In den benedenloop: *Papegaaien*-, *Robinson*-, *Vossen*-, *Lange*-, de *Zusters*-, *Baviaan*-, *Kapoeri*-, *Waranoddo*-, *Paka*-eiland.

In den bovenloop: *Maipoeri*-eiland, de groep der *Assipoija*-, *Sakora*-, *Tonda*-, *Pauwies* of *Aligator*-, *Makrima*-eiland; *Wonotobo*-, *Stanley*-, *Frederik Willem IV*-val.

6°. Namen der districten en hunne grenzen.

Suriname telt, behalve het Stadsdistrict, 12 districten genaamd:

Nickerie.
 Coronie.
 Beneden-Saramacca.
 Boven-Saramacca.
 Beneden-Suriname.
 Beneden-Para.
 Boven-Para,
 Boven-Suriname.
 Beneden-Commewijne.
 Boven-Commewijne.
 Cottica.
 Marowijne.

Grenzen der districten.

Het STADS-DISTRICT grenst ten Noorden aan de plantages *Vaderzorg* en *Mon-divertissement*, de *Sommelsdijks* kreek, de plantages *Tourtonne* en *Ma Retraite*, ten Oosten aan de rivier *Suriname*, ten Zuiden aan de *Domine* kreek en plantage *Hermitage* en ten Westen aan genoemde plantage, den grond *Uitvlugt*, de gronden gelegen

ten Westen van den eersten rijweg, de plantages *Mondivertissement* en *Tourtonne*.

Het district NICKERIE grenst ten Noorden aan den Atlantischen Oceaan en *Coronie*, ten Oosten aan *Coronie*, *Beneden-* en *Boven-Saramacca*, ten Zuiden aan *Brazilië* en ten Westen aan *Engelsch Guyana*.

Tot dit district behoort het stroomgebied der rivier de *Nickerie* met de daarin uitlopende rivieren en kreeken.

Het district CORONIE grenst ten Noorden aan den *Atlantischen Oceaan*, ten Oosten aan de rivier *Coppename*, ten Zuiden aan de districten *Beneden-Saramacca* en *Nickerie*, die van *Coronie* worden gescheiden door de lijn loopende in oostelijke richting van de monding der *Koffimakka* kreek naar de monding van de *Peruvia* kreek aan de *Coppename*, en ten Westen aan het district *Nickerie*.

Het district BENEDEN-SARAMACCA grenst ten Noorden aan *Coronie* en den *Atlantischen Oceaan*, ten Oosten aan de districten *Beneden-Suriname* en *Beneden-Para*, ten Zuiden aan het district *Boven Saramacca*, waarvan het gescheiden is door eene lijn, loopende in westelijke richting over de monding van de *Columbus*-kreek tot het district *Nickerie* en in oostelijke richting tot de monding van de *Kleine Poika*-kreek aan de rivier *Saramacca*, ten Westen aan de districten *Nickerie* en *Coronie*.

Tot dit district behoort het stroomgebied van de *Wayombo*-, *Coesewijne*- en *Tibiti*-kreek.

Het district BOVEN-SARAMACCA grenst ten Noorden aan het district *Beneden-Saramacca*, ten Oosten aan de districten *Boven-Para* en *Boven-Suriname*, ten Zuiden aan *Brzailië* en ten Westen aan de districten *Beneden-Saramacca* en *Nickerie*.

Het district BENEDEN-SURINAME grenst ten Noorden aan den *Atlantischen Oceaan*, ten Oosten aan het district *Beneden Commewijne* en het stads-district *Paramaribo*, ten Zuiden aan de *Paulus*-kreek, de *Dominé*-kreek en het *Kanaal van Saramacca*, ten Westen aan het district *Beneden-Saramacca*.

Het district BENEDEN PARA grenst ten Noorden aan het district *Beneden-Suriname* en *Paramaribo*, ten Oosten aan de rivier *Suriname*, ten Zuiden aan het district *Boven-Para* en ten Westen aan de districten *Boven- en Beneden Saramacca*. Het kanaal van *Saramacca* behoort tot dit district.

Het district BOVEN-PARA grenst ten Noorden aan het district *Beneden-Para*, ten Oosten aan de rivier *Suriname* en het district *Boven-Suriname* ten Zuiden aan het district *Boven-Suriname* en ten Westen aan het district *Boven-Saramacca*.

Het district BOVEN-SURINAME grenst ten Noorden aan de districten *Beneden-Commewijne* en *Boven-Para*, ten Oosten aan de districten *Boven-Commewijne* en *Marowijne*, ten Zuiden aan *Brazilië* en ten Westen aan de districten *Boven-Para* en *Boven-Saramacca*.

Tot dit district behoort het stroomgebied van de rivier *Suriname* tot de doorsnede naar de *Para-rivier* aan den linkeroever en de monding van de *Surnau-kreek* aan den rechteroever.

Het district BENEDEN COMMEDIJNE grenst ten Noorden aan den *Atlantischen Oceaan*, ten Oosten aan de districten *Cottica* en *Boven-Commewijne*, ten Zuiden aan de districten *Beneden-Suriname*, *Boven-Suriname* en *Boven-Commewijne* en ten Westen aan het district *Beneden-Suriname*.

Tot dit district behoort het stroomgebied van de *Commetewane-kreek*.

Het district BOVEN-COMMEWIJNE grenst ten Noorden aan de rivier *Cottica*, ten Oosten aan het district *Cottica*, ten Zuiden aan het tracé in 1876 gemaakt tusschen de rivieren *Suriname* en *Marowijne* en ten Westen aan de districten *Beneden-Commewijne* en *Boven-Suriname*.

Het omvat het stroomgebied van de *Commewijne* tot aan de monding van de *Cottica* met uitzondering van het stroomgebied der *Commetewane-kreek*.

Het district COTTICA grenst ten Noorden aan den *Atlantischen Oceaan*, ten Oosten aan het district *Marowijne*,

ten Zuiden aan de districten *Marowijne* en *Boven-Commewijne* en ten Westen aan de districten *Beneden- en Boven-Commewijne*.

Het omvat het stroomgebied van de rivier *Cottica* en wordt van het district *Marowijne* gescheiden door eene lijn loopende van *Kapasimasanga* in de *Wane*-kreek Noordwaarts naar zee en Zuidwaarts tot de waterscheiding tusschen de *Cottica* en de *Marowijne*-rivieren.

Het district *MAROWIJNE* grenst ten Noorden aan den *Atlantischen Oceaan*, ten Oosten aan *Fransch Guyana*, ten Zuiden aan *Brazilië* en ten Westen aan de districten *Boven-Suriname*, *Boven-Commewijne* en *Cottica*.

7°. Voortbrengselen.

Het grootste deel der kolonie, ruim 99,8 %, bestaat uit woeste gronden; slechts een zeer klein deel, 0,3 % van hetgeen door reizigers bezocht is en daardoor min of meer bekend werd, of $\frac{1}{958}$ der geheele oppervlakte is thans in cultuur.

De voortbrengselen zijn:

- a. Delfstoffen: goud, zilver, mica, porceleinaarde, lei- en andere steensoorten, fosphaathoudende stoffen.
- b. Planten; de bebouwde velden leveren suiker, cacao, koffie, rijst, tabak, maïs, cassave, bananen, allerlei aardvruchten, aardnoten, cocosnoten en heerlijke vruchten, waaronder sinaasappelen, ananassen, druiven, enz.

Uit de bosschen verkrijgt men eene rijke verscheidenheid van houtsoorten voor huis- en scheepsbouw, als ook voor meubels geschikt, balata, onderscheidene oliën, gommen, harsen, kleur- en vezelstoffen.

- c. Dieren; de talrijke rivieren, stroomen en beekjes bevatten een ongeteld aantal vischsoorten, waaronder zeer fijne en voedzame.

In de bosschen vinden talrijke kudden wilde varkens, herten, tapirs en ander wild in ruime mate voedsel; zij worden belaagd door den jaguar.

Verscheidene slangensoorten bewegen zich in de wildernissen, slechts enkele zijn vergiftig.

De kruinen der boomen zijn bevolkt door vlugge apen en groote scharen Aras, Papegaaien, Toukans, Spotvogels, sierlijke kolibries en andere vogels.

Talrijke muskieten zwermen in de lage streken en zandvlooien (chica) zijn in sommige maanden van het jaar een groote plaag; daarentegen verlevendigen vele sierlijke en prachtig gekleurde vlinders, kevers en andere insekten het landschap.

8°. Bevolking.

Op 1 Januari 1898 bedroeg het zielental der Kolonie 64400, w. o. 5919 immigranten uit Britsch-Indië en 1509 uit Java, behalve de boschnegers en Indianen wier aantal geschat wordt op 6000.

Per K.M². van de oppervlakte der kolonie komt dus 0,47 inwoner.

Hiervan waren gevestigd:

Te Paramaribo.....	30560
„ Nw Nickerie	989
„ Totness.....	614
„ Albina.....	236

De kolonie wordt bestuurd door een Gouverneur, vertegenwoordigende H. M. de Koningin.

Een raad van Bestuur door de Koningin benoemd staat hem als adviseerend lichaam ter zijde.

Hij kondigt, na den raad van Bestuur te hebben gehoord en na verkregen goedkeuring van de koloniale Staten, de besluiten en wetten af, indien daartegen bij de hooge Regeering in Nederland geen bezwaar bestaat.

Deze koloniale Staten, vertegenwoordigende de bevolking der kolonie zijn samengesteld uit dertien leden, waarvan negen door kiesgerechtigden worden gekozen voor den tijd van zes jaren en vier telkens voor één jaar door den Gouverneur worden benoemd.

9°. Beschrijving der districten.

STADSDISTRICT. De stad *Paramaribo* aan den linkeroever der rivier Suriname, is oorspronkelijk aangelegd op de hooge schulpbank, die van het Gouvernementsplein aan den waterkant, door de Gravenstraat, Westwaarts over de plantage *Kwatta* doorloopt tot de rivier *Saramacca*.

Aanvankelijk slechts bestaande uit eenige straten evenwijdig aan die bank loopende, is zij thans uitgebreid Zuidwaarts tot aan de Dominékreek en westwaarts tot

den Eersten Rijkweg, terwijl de voorstad Zeelandia ten Noorden van de Sommelsdijkskreek, daartoe behoort.

Zij beslaat eene oppervlakte van ruim 800 H. A. en is verdeeld in zes binnen- en twee buitenwijken. De straten zijn recht, snijden elkander meestal onder rechte hoeken en zijn ongeplaveid. Vele zijn beplant met boomen.

De voornaamste openbare gebouwen zijn:

- het Gouvernements-hotel.
- de Gouvernements-Secretarie,
- het gebouw, voor de Administratie van financiën en het Kantongerecht, waarop een toren met klok,
- het Hof van Justitie,
- de Koloniale bibliotheek,
- het gebouw met zittingzaal der Koloniale Staten en verscheidene kantoren,
- de Surinaamsche Bank,
- het post- en telefoonkantoor,
- het gebouw voor de recherche,
- het telegraafkantoor, gevestigd in een particulier huis aan de Gravenstraat,
- de hoofdkerken der Protestantsche, Luthersche, Roomsche Katholieke, Harnhutter en Israëlitische Gemeenten,
- de School voor U. L. O.,
- de Willemschool,
- de Van Sypensteynschool,
- de Wilhelminaschool.

BENEDEN-PARA. Van *Paramaribo* voert een rijweg langs een dorpje op den grond *Beekhuizen* over het *Wanicapad* naar de Zuidwaarts gelegen plantages in het district *Beneden-Para*, waarvan de voornaamste, *Tout lui faut*, aan den linkeroever der rivier *Suriname* ligt.

BOVEN-PARA. Stoomvaartdienst van *Paramaribo* tot *Hannover*, In het district *Boven-Para* liggen langs de *Pararivier* de gronden *Houttuin*, *Ornamibo*, *Vredenburg*, *Onoribo* met een politiepost en school, *Osembo*, *Onverwacht*, *Overtoom*, *Topibo*, *Mattewaribo*, *Loefbeek*, *Jagersburg*, *Hannover* met school, *Berlijn*; langs de *Coropina*-kreek: *Gage d'amour*, *La Prosperité*, waarop het *Hernhutter* etablissement *Berseba* met Kerk en school, *Falkenburg* en het politiestation *Republiek*, tevens vestigingsplaats van een geneesheer.

langs de *Tawaycoera*-kreek: *de Vier Kinderen*, waarop het R. K. etablissement *Marianella* met Kerk en school, *Indigoveld* en *Waakzaamheid*;

in de *Savannas* ten Westen van *Waakzaamheid* en ten Zuidoosten van *Republiek* wonen eenige *Arawakka* en *Caraiben* indianen;

langs den linkeroever der rivier *Suriname*: de plantages *La Ressource*, *Boxel*, het station *Domburg*, den zetel van het districtsbestuur en den geneesheer, met de daarbij behoorende dorpen *Domburg* en *La Rencontre* met school, de plantages *Waterland* en *Accaribo*.

BOVEN-SURINAME. Stoomvaartdienst van *Paramaribo* tot *Boschland*. In het district *Boven-Suriname* liggen de plantages

Petersburg, Vreeland, Maagdenburg, St. Barbara, het leprozen-établissement *Groot Chatillon*, de *Guineesche Vriendschap*; voorbij den grond *Carolina*, waar een politiepost en school zijn gevestigd, ligt de *Joden Savanna*, voormalige vestigingsplaats van Portugeesche Israëlieten.

Van *Bergendal*, alwaar zich een politiestation en school bevinden, bereikt men langs verschillende voetpaden, de placers waar goud ontgonnen wordt. Verder de rivier opvarende, komt men van af de *Sara-kreek*, in het gebied door Boschnegers bewoond. Op een hunner voornaamste dorpen *Gansee*, aan den linkeroever der rivier *Suriname*, staan een kerk en school der Moravische broedergemeente.

Nabij de monding van de *Sara-kreek* liggen de boschnegerdorpen *Pisjang, Kriki, Koffiekamp* en langs den bovenloop van deze kreek verscheidene placers.

BENEDEN-SURINAME. De Hollandsche kolonisten, gevestigd ten Westen van *Paramaribo*, in het *district Beneden-Suriname*, hebben de nog voor dertig jaren aldaar aanwezige bosschen herschapen in landhoeven, door wegen verbonden met de stad en met de cacaoplantage *Kwatta*.

Langs den rijweg van deze plantage liggen de gronden *Wilhelminasburg, Peu et Content, Rosina, Vaderzorg, Mon-divertissement, Oldenburg, Cayenne, Industrie* (thans in verschillende perceelen verdeeld).

Aan weërszijden van den weg naar zee, beginnende aan

den rijweg naar Kwatta, worden kleine grondjes bewerkt.

Een rijweg voert van Paramaribo naar de cacao-plantages *Tourtonne* en *Ma Retraite*, langs den linkeroever der rivier Suriname over de cacaoplantages *Combé*, *Rainville*, *Elisabethshof*, *Mon Plaisir*, *Twee kinderen*, *Geyersclyt*, *Morgenstond*, *Clevia* en *Leonsberg*.

Aan den rechteroever der rivier Suriname liggen de tot dit district behorende cacaoplantages *La Liberté* en *Peperpot*, de suikerplantage *Meerzorg*, de cacaoplantages *Jagtlust*, *Dordrecht*, *Lust en Rust*, *Behwaarde*, het Hernutter etablissement *Clevia* met kerk en school, de cacaoplantage *Susannasdaal* en de koffieplantage *Voorburg*. Bij het fort Nieuw-Amsterdam liggen een aantal kleine perceelen, door het Gouvernement verhuurd aan de gebruikers, die er cacao telen.

De plantages 't *Eiland*, *Bittenzorg* en *Aurora* aan den rechteroever der Paulus-kreek zijn thans in perceelen verdeeld.

BENEDEN-SARAMACCA. Stoomvaartdienst van Paramaribo tot Nassau. Door het kanaal van de Dominé-kreek ten Z. van Paramaribo naar de Wanica-kreek het district *Beneden-Saramacca* bezoekende, ontmoet men langs de oevers van de rivier Saramacca, behalve vele kleine gronden, waar de landbouw op kleine schaal wordt uitgeoefend en hoofdzakelijk cacao geteeld wordt, de plantages *Fredericis-gift*, *La Poule*, *Monitor*, *Margarethas-gift*, de *Herstelling*, het station *Groningen* waar het districts bestuur en een geneesheer zijn gevestigd

en een fraaie kerk der Moravische Broedergemeente staat, de plantages *Johanna Catharina, de Morgenster, Sara Maria, Broederschap, Catharina Sophia, de Dankbaarheid, Concordia, Caledonia* en de politiepost *Nassau* nabij de monding der rivier.

Langs de *Coppename* bestaan geen andere nederzettingen, dan van enkele indianenstammen aan de *Kalebas-kreek*, in de *Tibiti* en de *Wayombo*. In de streek tusschen de *Columbus-kreek* en de *Raleigh* watervallen, behoorende tot het *district Boven-Saramacca*, wonen boschnegers verspreid; hun opperhoofd is gevestigd op *Copenkrissie* bij de *America-kreek*.

BOVEN-SARAMACCA. Stoomvaartdienst van Paramaribo tot Mindrineti. Aan de oevers van de rivier Saramacca in het *district Boven-Saramacca* vindt men slechts hier en daar kleine perceelen in cultuur.

Het opperhoofd der boschnegers, die langs den bovenloop der rivier *Saramacca* van af de monding van de *Kleine Saramacca* wonen, verblijft op het dorp *Maripaston*.

De *Miendrineti-kreek* voert naar eenige placers, waar evenals op eenige plaatsen nabij den bovenloop der rivier goud ontgonnen wordt.

De groote *Poika* en de *Frans-kreek* geven toegang tot de Savannastreek, waar indianenstammen verblijven.

CORONIE. Het *district Coronie* is tot nu toe van Paramaribo niet anders dan over zee te bereiken. Wekelijksche stoomvaartdienst.

Van de vroeger bloeiende katoenplantages, welke

cultuur geheel verlaten is, bestaan nog *Welgelegen*, *Mary's hope*, *Leasowes* en *Clyde*; de overige zijn verdeeld in kleine perceelen waar de landbouw op kleine schaal wordt gedreven. Hoofdzakelijk worden cacao en cocos-noten geteeld.

Het districts-bestuur is gevestigd op een deel van de voormalige plantage *Friendship*. De perceeltjes op het daarnaast gelegen dorpje Totness zijn door het Gouvernement aan de gebruikers verhuurd. Hier bevindt zich eene fabriek tot het verwerken van cocosolie en vezelen.

Een rijweg op eene schulpbank aangelegd, loopt door het bebouwde deel van het district op een afstand van ongeveer een kilometer van de kust.

NICKERIE. Wanneer men met de Gouvernements stoomboot, die wekelijks Coronie en *Nickerie* aandoet, laatstgenoemd district bezoekt, komt men te *Nieuw-Nickerie* aan, welke hoofdplaats in 1876 werd aangelegd, toen de vorige hoofdplaats *Nieuw-Rotterdam* door gestadige afspoeling van de kust moest worden verlaten.

Dit stadje heeft eene oppervlakte van 140 H.A. en is doorsneden door breede ongeplaveide straten, die elkander rechthoekig snijden. Hier is het districts-bestuur gevestigd.

De openbare gebouwen, zooals het *Commissariaat*, het *Postkantoor*, de *Kerken der Protestantsche-, Moravische broeder- en R. K. Gemeenten* met hunne torentjes, alsook de vele luchtig gebouwde particuliere huizen, geven aan de plaats een gezellig aanzien.

Een kleiweg verbindt Nieuw-Nickerie met de Westwaarts gelegen cacaoplantages *Margarethenburg* en Oostwaarts met de suikerplantages *Waterloo* en *Hazard*.

Langs de oevers der rivier de Nickerie liggen de cacaoplantages *Nurserey*, *Botanybay*, *Crappahoek* en 't *Lot* en boven laatstgenoemde, eene reeks kleine perceelen, waar eveneens cacao wordt geteeld.

De bosschen tusschen deze rivier en de Corantijn leveren balata en timmerhout op.

BENEDEN-COMMEWIJNE. In het *district Beneden-Commewijne* dat door een geregelden stoomvaartdienst met Paramaribo is verbonden, liggen de belangrijkste plantages der kolonie.

Van het fort *Nieuw Amsterdam* over een breeden rijweg aan den linkeroever der rivier Commewijne gaande, ontmoet men achtereenvolgend de plantages *Zoelen*, uit welker velden het suikerriet per spoor vervoerd naar *Marienburg*, met dat van de velden dezer plantage in de daaropstaande fabriek wordt verwerkt, en de tusschen genoemde plantages gelegen cacao-plantage *Geertruidenberg*.

Op *Marienburg*, eene belangrijke nederzetting van de Nederlandsche Handelmaatschappij, met eene bevolking van $\pm$ 1600 arbeiders, wordt behalve suikerriet ook cacao en koffie verbouwd.

Verder betreft men de cacaoplantages *Leliendaal* met eene kerk en school der Moravische broedergemeente, *Zorgvliet*, *Nijd en Spijt*, *Mon trésor*, *Welgelegen*, *Katwijk*,

Wederzorg, Vriendsbeleid en Ouderzorg en Spieringshoek.

Tusschen *Zorgvliet* en *Nijl en Spijt* ligt de vestigingsplaats *Alkmaar*, welke in kleine perceelen verdeeld, door het Gouvernement in gebruik is afgestaan aan immigranten, die op kleine schaal den landbouw uitoefenen.

De *Orelana* kreek opvarende, treft men behalve een aantal kleine perceelen, de plantages *Sans Souci* en *de Hulp* aan.

Langs den linkeroever der Commewijne liggen nog de in cultuur zijnde cacaoplantages *Beekenhorst, Weltevreden* en *Nieuwgrond* en eenige kleine gronden.

In de *Commewane*-kreek vindt men nog de plantages *Schoonoord* en *Slootwijk*.

Een kleiweg voert van het quarantaine-etablisement *Leiden* langs den rechteroever der rivier over de cacao-plantage *Pieterszorg*, de suikerplantage *Rust en Werk*, de cacaoplantages *Johannesburg, Maasstroom, Berlijn, Elisabethshoop, Frederiksdorp*, op een deel waarvan het station voor het districts-bestuur gevestigd is, *Guadeloupe, Marienbosch, Kroonenburg, Brouwerslust, Nut en Schadelijk* met het Hernhutter etablisement *Heerendijk, Killenstein, Mon Souci, 't Vertrouwen, Zorg en Hoop*.

In de *Matappica*-kreek vindt men langs den westelijken oever de cacaoplantages *Constantia, Nieuw Meerzorg, Reijnsdorp* en eenige kleine perceelen met vischvangst.

BOVEN-COMMEWIJNE. Bijna al de plantages in het district *Boven-Commewijne* zijn verlaten.

Van het politiestation *Sommelsdijk* de rivier *Comme-*

wijne opvarende, ontmoet men slechts kleine aanplantingen op perceeltjes door het Gouvernement in huur afgestaan, en op *Potribo* eene kerk van de Moravische broedergemeente. Ook in de *Cassewinica*-kreek zijn alle vroegere plantages tot den natuurstaat teruggekeerd.

In de *Peninica*-, de *Tempati*- en de *Commewijne*-kreek vindt men eenige boschnegerdorpjes.

De Districts-Commissaris, gevestigd op het station *Ephrata* aan den rechteroever der rivier *Cottica*, is ook belast met het beheer van dit district.

COTTICA. Nabij het station *Sommelsdijk* ligt bij de monding van de *Mattappica*-kreek de suikerplantage *Alliance* in het district *Cottica*.

De weinige bewoners van de gronden in deze kreek en hare zijtakken houden zich voornamelijk bezig met vischvangst.

Langs de oevers van de rivier *Cottica* ontmoet men de cacaoplantages *Mijnhoop*, *Nieuw Clarenbeek*, *Charlottenburg* met eene kerk en school der Moravische Broedergemeente en eenige andere zooals *Molhoop*, *de Oude Bijenkorf*, *Beekvliet*, *Rotterdam*, *La Felicité*, *Geertruidenberg*, *Patientie*, *Goed Succes*, die in verscheidene kleine perceelen zijn verdeeld.

In de *Perica* treft men op ongeveer vier K. M. van het punt waar deze in de *Cottica* valt, de suikerplantage *de Eendracht* aan en daarnaast de vroegere plantage *Meulwijk*, thans eveneens in kleine perceelen verdeeld.

Op de gronden langs de *Mot*-kreek is de landbouw

van geen beteekenis. Op de voormalige plantages *Zeezicht* en *Dageraad* bieden uitgestrekte grasvelden eene goede gelegenheid aan voor veeteelt.

Tot 's *Hagenbosch* doorvarende, ontmoet men slechts hier en daar kleine aanplantingen en de plantage *Monsort* in de groote bocht van het eiland Marienburg.

Verder liggen bij het etablissement *Wanhatti* der Moravische broedergemeente, eenige boschnegerdorpen en eene nederzetting van Caraïben indianen.

In den bovenloop der *Cottica*, *Patamacca* en *Coermotibo* ontmoet men verscheidene boschnegerdorpen.

MAROWIJNE. Het *district Marowijne* bezoekende, ontwaart men nabij den vuurtoren op *Galibi* aan den linkeroever eenige indiaansche dorpen, terwijl na de Arouba-eilanden te zijn voorbijgevaren, de vestigings plaats *Albina* in het gezicht komt, waar het districtsbestuur is gevestigd.

Het torentje van eene fraaie R. K. Kerk steekt hier te midden van de witte huizen vriendelijk af tegen de donkere bosschen op den achtergrond.

Bij aankomst en vertrek van de vele vaartuigen, waarmede goudzoekers de rivier bevaren, heerscht er soms groote drukte.

Van *Albina* de reis met kleine vaartuigen vervolgende, ontmoet men hier en daar eenige nederzettingen van indianen, en komen, nabij de monding van de *Aroewarwa*-kreek waar de goudstreek begint, de toppen van het *Nassau*-gebergte in het gezicht.

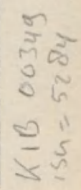
De oevers vertoonen overal een dicht gordijn van door lianen omstrengelde boomen, die op de helling der heuvels en bergen, welke soms steil uit het water oprijzen, door hun amphitheatrisch voorkomen eenige afwisseling in het panorama te weeg brengen.

De boschnegers van den stam der *Aucaners* bewonen de oevers en de eilanden van de Tapanahonij.

Op *Drietabbetje*, een eiland van de groep bij de Granhollo-watervallen, zetelt hun groot opperhoofd.

Langs de oevers van de Lawa wonen de zoogenaamde Bonniners, die zich sedert 1892 onder Fransch protectoraat hebben gesteld.

In het brongebied van de Marowijne zwerven wilde indianenstammen aan den voet van het Tumuchumacgebergte.

ERRATA.

- Pag. 8. Stoelman-eiland. . . . moet zijn: **Stoelman's-eiland.**
„ 8. *Lauge*-eiland „ „ **Lange-eiland.**
„ 26. Mindrineti „ „ **Miendrineti.**
„ 28. cacaoplantages „ „ **cacaoplantage.**
-

